

דף ע"א ע"א

בגמ': נהי דקטלא ליכא מלקות מיהא איכא וקוימא לן דאינו לוקה ומשלם.

בבית יצחק (פר' מצורע) הקשה, במסכת ערכין (טו, ב) מובא, 'אמר ריש לקיש, מאי דכתיב זאת תהיה תורת המצורע, זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע', ומאחר שהמוציא שם רע לוקה בנגעים, כיצד מתחייב גם בתשלומי מאה כסף, הלוא בכל מקום אינו לוקה ומשלם.

ותירין על פי מה שאמרו (שם טז, א), שאם על ידי השם הרע שהוציא הועילו מעשיו, דהיינו שנתקוטטו על ידו, אין המעיל של הכהן הגדול מכפר ונגעים באים עליו, אבל אם לא הועילו מעשיו, מתכפר על ידי המעיל ולא יבואו עליו נגעים. וממילא כיון שבמוציא שם רע לא הועילו מעשיו, שהרי בא הדבר לידי בירור בבית דין שאין כלום בדבריו, אם כן אינו לוקה בצרעת ושפיר מכפר המעיל, ומעתה אפשר לחייבו מאה כסף בלא כל חשש.

★★

בגמ': מתקיף לה ר' זירא אימא סימא את עינו ניפוק בעינו הפיל את שינו ניפוק בשינו סימא את עינו והפיל את שינו ניפוק בעינו ושינו.

והיינו שאם הי' בזה אחר זה יצא בראשון וישלם דמי השני, אבל אם הי' שניהם בבת אחת יצא לחירות בשניהם.

והקשה הגר"י ענגיל בספרו בית האוצר (מערכת א-פ כלל קצ"ו) דלמ"ד אי אפשר לצמצם לא יתכן שהכהו בעינו ובשינו בבת אחת, וע"כ שהכהו בזא"ז וישלם דמי השני.

ותירין דיש לומר דכל זמן שלא עמד בדין על הראשון פטור על השני ומיקרי בבת אחת, דחלות החיוב לא חל רק אחרי העמדה בדין, דהרי אי בעי מודה ומיפטר.

ועוד כתב לתרץ די"ל דאיירי שהכהו בבת אחת והכה את עינו ואת שינו, ולכן אף שהחבלה י"ל דהי' בזה אחר זה, אבל כיון שמעשה שלו הי' בבת אחת, ליפוק לחירות בתרוייהו ואינו משלם.

★★

בגמ': מ"ט דר' יוחנן הסנדלר כדרריש ר' חייא כו' ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם מה קודש אסור באכילה אף מעשה שבת כו'.

בשו"ת אגרות משה (או"ח חלק א' סי' קכ"ו) דן בדבר מקוה שחממוה ע"י ישראל בשבת אי שרי לטבול בה או לא.

ובתוך דבריו הביא פלוגתא דרבי יוחנן הסנדלר כאן ורבנן, דלר' יוחנן הסנדלר מעשה שבת אסור משום דכתיב קודש הוא, ודינו ככל איסורי הנא'. ולפ"ז גדרו כמו איסורי הנא' דאמרינן בי' מצות לאו ליהנות נינהו, ומתוך כך יצא לחדש דלרבי יהודה דאסור מדרבנן, מ"מ לא חמיר יותר מלר' יוחנן הסנדלר, וה"נ אמרינן בי' מצות לאו ליהנות נינהו.

ועיין שם שדן באריכות מצד הנאת הגוף בהדי מצוה, שנחלקן הראשונים בזה.

★★

ועל פי סברא זו כתב הגרמ"פ ז"ל עוד בחלק או"ח ב' (סי' ע"א) אם הדליקו נר באיסור בשבת, ועי"ז שנעשה אור מצאו איזה חפץ שנאבד, אי שרי להשתמש באותו חפץ.

ובתב דכמו דלר"י הסנדלר דאסור בהנאה מחמת דכתיב כי קודש הוא, והו"ל איסור הנא', וא"כ רק אותו חפץ שנעשה בו האיסור אסור, ולא מה שגורם ע"י הנא' מדבר אחר, וה"ע לדידן דאין זה רק מטעם קנס, מ"מ לא חמיר יותר מלר' יוחנן הסנדלר, וא"כ מותר לו ליהנות מאותו חפץ.

ומ"מ מסיים תשובתו דראוי לבעל נפש להחמיר כיון שנגרם הנאה זו ע"י איסור.

★★

בגמ': כי קודש הוא מה קודש אסור באכילה אף מעשה שבת, אי מה קודש אסור בהנאה אף מעשה שבת ת"ל וכו'.

בספר אילת השחר הקשה, בשלמא אם מצינו בהקדש דיש בו שתי איסורים אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה, מובן דשייך לומר דלמדים מהקדש רק איסור אכילה, אבל לכאורה לא מצינו בהקדש איסור אכילה רק איסור הנאה,